

Jarosław Hołub

Europejski nakaz aresztowania

Geneza i pojęcie Europejskiego Nakazu Aresztowania (ENA)

Współpraca w sprawach karnych w ramach Unii Europejskiej została nawiązana w konsekwencji rozwoju przestępczości (szczególnie przestępczości zorganizowanej, przemytu narkotyków, ataków terrorystycznych), który jest negatywnym następstwem zacieśniania wewnątrzunijnych kontaktów gospodarczych. Pierwszy etap formowania współpracy w tym zakresie rozpoczął się w 1975 roku, kiedy w Rzymie powstała tzw. grupa TREVI (*Terrorisme, Radicalisme, Extremisme et Violence Internationale*),¹⁾ która za cel działania uznała zapewnienie bezpieczeństwa międzynarodowego. Drugi etap stanowiło przyjęcie 14 czerwca 1985 roku Układu z Schengen²⁾ oraz w 1990 roku porozumienia wykonawczego do tego układu, na mocy którego stworzono centralną bazę danych tzw. SIS – System Informacyjny Schengen³⁾ W skład systemu wchodzi: rejestr osób poszukiwanych lub zaginionych, informacje o skradzionych pojazdach, dokumentach, nielegalnej broni. W 2009 roku planowane jest wdrożenie systemu drugiej generacji – SIS II (wykorzystywanie danych biometrycznych – fotografii i odcisków palców a także tzw. wiązanie wpisów) oraz Systemu Informacji Wizowej - VIS.

Tzw. III filar (współpraca międzyrządowa) powstał na mocy podpisanego 7 lutego 1992 roku w Maastricht Traktatu o Unii Europejskiej (TUE).⁴⁾ W ramach tego filaru zapewniam się obywatelom państw członkowskich UE bezpieczeństwo na odpowiednio wysokim poziomie. Swoim zakresem obejmuje: ściślejszą współpracę policji oraz organów władzy działających na rzecz szeroko pojętego bezpieczeństwa w państwach członkowskich, zacieśnianie kontaktów pomiędzy organami sądowymi członków UE, harmonizację zasad prawa karnego w państwach członkowskich. Fundamentalnych zmian w III filarze dokonał Traktat Amsterdamski z 2 października 1997 roku.⁵⁾ Na mocy jego postanowień Rada Unii Europejskiej otrzymała kompetencje do podejmowania wspólnego stanowiska, decyzji i decyzji ramowych.⁶⁾ W procesie kształtowania in-

¹⁾ Zob. więcej: J. Menkes, *Od współpracy policyjnej do „przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości”*, „Sprawy Międzynarodowe” 1997, nr 3, s. 61 i n.; A. Gruszczak, *III filar Unii Europejskiej po Tampere: wnioski i perspektywy*, „Studia Europejskie” 2000, nr 3, s. 3; A. Grzelak, *Unia Europejska a prawo karne*, Warszawa 2002, s. 22-23; W. Czaplinski, *Obszar wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. Współpraca w zakresie wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych*, Warszawa 2005, s. 5-7; M. Kula, A. Sołtysińska, *Ewolucja III filaru Unii Europejskiej [w:] Zwalczenie przestępczości w Unii Europejskiej. Współpraca sądowa i policyjna w sprawach karnych*, (red.) A. Górski, A. Sakowicz, Warszawa 2006, s. 25 i n.

²⁾ Więcej na ten temat: P. Wawrzyk, *Polityka Unii Europejskiej w obszarze spraw wewnętrznych i wymiarze sprawiedliwości*, Warszawa 2007, s. 40-61.

³⁾ Dz. Urz. WE L 239 z 22 września 2000r.

⁴⁾ Traktat o Unii Europejskiej (tzw. Traktat z Maastricht) z 7 lutego 1992 r., Dz. Urz. WE C 191 (Dz. U. z 2004 r. nr 90, poz. 864, zał. nr 2, t. II, s. 492).

⁵⁾ Traktat zmieniający Traktat o Unii Europejskiej, Traktaty ustanawiające Wspólnoty Europejskie oraz niektóre związane z nim akty (tzw. Traktat Amsterdamski) z 2 października 1997 r., Dz. Urz. WE C 340 (Dz. U. z 2004 r. nr 90, poz. 864, zał. nr 2, t. II, s. 553).

⁶⁾ Szerzej o rozwoju współpracy w sprawach karnych R. Poźdźik [w:] R. Skubisz, E. Skrzydło-Tefelska (red.), *Prawo europejskie. Zarys wykładu*, Lublin 2003; J. Trzcińska, *Europejski nakaz aresztowania a ekstradycja w prawie polskim*, „Prokuratura i Prawo” 2004, nr 6.

stytucji Europejskiego Nakazu Aresztowania istotne znaczenie miał, odbywający się w dniach 15-16 października 1999 roku w Tampere, szczyt Rady Europejskiej. Podczas szczytu podkreślono znaczenie współpracy w sprawach karnych i wzajemnego uznawania decyzji sądowych przez państwa członkowskie. Sformułowano również postulat zniesienia pomiędzy państwami członkowskimi formalnej procedury ekstradycyjnej i zastąpienie jej innym, uproszczonym mechanizmem przekazywania (konkluzja 35).⁷⁾ Zdecydowane i konkretne prace legislacyjne nad Europejskim Nakazem Aresztowania rozpoczęto po atakach terrorystycznych z 11 września 2001 roku. Na zwołanym w Brukseli nadzwyczajnym szczycie Rady Europejskiej w dniu 21 września 2001 roku przyjęto projekt decyzji ramowej oraz szczegółowy plan działania dotyczący Europejskiego Nakazu Aresztowania, wspólnej definicji terroryzmu i wzajemnego uznawania wyroków i postanowień. Poprawa skuteczności przekazywania osób między państwami członkowskimi oraz zapewnienie bezpieczeństwa i sprawiedliwości legły u podstaw wprowadzenia jednolitego, wspólnego dla całej Unii Europejskiej instrumentu, jakim jest Europejski Nakaz Aresztowania (ang. *European Arrest Warrant*).⁸⁾ Został on ustanowiony na mocy Decyzji Ramowej Rady Unii Europejskiej z 13 czerwca 2002 roku w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedur wydawania osób między państwami członkowskimi.⁹⁾ Zgodnie z art. 1 Decyzji Ramowej Europejski Nakaz Aresztowania to decyzja sądowa wydana przez państwo członkowskie Unii Europejskiej w celu aresztowania i przekazania przez inne państwo członkowskie osoby poszukiwanej, w celu przeprowadzenia przeciwko niej postępowania karnego lub dla wykonania kary pozbawienia wolności lub środka zabezpieczającego polegającego na pozbawieniu wolności. Europejski Nakaz Aresztowania to środek prawny, który opiera się na zasadzie wzajemnego uznawania orzeczeń sądowych, mającej na celu automatyczne wykonywanie orzeczeń wydanych przez sąd jednego państwa członkowskiego przez organy innego państwa członkowskiego UE.¹⁰⁾ Stanowi zatem wyraz pogłębiania integracji pomiędzy państwami członkowskimi, także w sferach, które dotychczas pozostawały wyłącznie w gestii władz państwowych. Jest nową formą współpracy w ramach III filaru Unii Europejskiej, czyli w zakresie współpracy policyjnej i sądowej w sprawach karnych. Rada Unii Europejskiej określa Europejski Nakaz Aresztowania mianem „kamienia węgielnego” tego filaru UE. Niezwykle istotny jest aspekt praktyczny tej instytucji prawnej, związany ze wzrostem przestępczości zorganizowanej i koniecznością uproszczenia skomplikowanego i przewlekłego postępowania ekstradycyjnego.

⁷⁾ Zob. Spotkania Rady Europejskiej 1993-2002. Wybór dokumentów, „Monitor Integracji Europejskiej” 2002, nr 53, s. 288-300.

⁸⁾ E. Piontek, *Europejski nakaz aresztowania*, „Państwo i Prawo” 2000, nr 4, s. 35.

⁹⁾ Decyzja Ramowa Rady z 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedur wydawania osób między Państwami Członkowskimi (2002/584/WSiSW), Dz. Urz. WE L 190 z 18 lipca 2002 r., dalej nazywana Decyzją Ramową, s.1-20.

¹⁰⁾ G. Krzysztofuk, *Europejski nakaz aresztowania – dalszy ciąg problemów*, „Edukacja Prawnicza” 2006, nr 2, s. 29.

Implementacja decyzji ramowej dotyczącej ENA do polskiego porządku prawnego

Istotne znaczenie dla sprawnego funkcjonowania tej instytucji ma określenie charakteru oraz odpowiednie implementowanie decyzji ramowej do krajowych systemów prawnych państw członkowskich. Należy zatem pokrótce przedstawić cechy tego aktu prawnego. Decyzja ramowa wydawana jest przez Radę Unii Europejskiej na podstawie art. 34 ust. 2 traktatu ustanawiającego Unię Europejską (TUE). Podstawowym celem posługiwania się tą formą jest harmonizacja ustawodawstw państw członkowskich. Decyzja ramowa pozostawia adresatom swobodę w zakresie wyboru formy i środków jej wdrożenia. Ma jednak charakter wiążący co do celów i rezultatów, jakie mają być osiągnięte w wyniku jej implementacji do systemów prawnych państw członkowskich. Cechy te świadczą o podobieństwie decyzji ramowych do dyrektyw wydawanych w ramach I filaru UE. Warto jednak podkreślić, iż w przeciwieństwie do nich nie wywierają bezpośredniego skutku (czyli nie mogą stanowić podstawy roszczenia przed sądem krajowym).¹¹⁾ Podstawową zasadą dotyczącą implementacji decyzji ramowych do porządku prawnego państw członkowskich jest konieczność podjęcia przez państwa takich działań, które będą odpowiadały istocie i celowi danej decyzji ramowej. Państwo jest zobowiązane do podjęcia działań zmierzających do określonego w decyzji ramowej rezultatu oraz do powstrzymania się od takich działań, które byłyby sprzeczne z wyznaczonym rezultatem. Istotne znaczenie ma również dostosowanie prawa krajowego w celu efektywnej realizacji postanowień decyzji, przy uwzględnieniu kultury prawnej danego państwa. Należy także czuwać nad stosowaniem i przestrzeganiem w praktyce implementowanych norm.¹²⁾ Państwa członkowskie mają obowiązek wdrożyć decyzje ramowe do krajowego porządku prawnego w określonym terminie. W przypadku Decyzji Ramowej dotyczącej Europejskiego Nakazu Aresztowania termin implementacji upłynął 31 grudnia 2003 roku. W odniesieniu do nowo przyjętych państw obowiązek ten zaktualizował się z chwilą przystąpienia do UE, czyli 1 maja 2004 roku. Do polskiego porządku prawnego Decyzja Ramowa z 13 czerwca 2002 roku została wdrożona przez ustawę z 18 marca 2004 roku o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz ustawy – Kodeks wykroczeń.¹³⁾ Ustawa weszła w życie 1 maja 2004 roku. Nowelizacja Kodeksu postępowania karnego (k.p.k.)¹⁴⁾ dokonana na mocy postanowień tej ustawy polegała na utworzeniu dwóch nowych rozdziałów – rozdziału 65a i rozdziału 65b.

Przepisy rozdziału 65a odnoszą się do sytuacji, w których ENA wydawany jest przez polskie organy sądowe. Unormowania zawarte w rozdziale 65b regulują przypadki, w których nakaz aresztowania wydany przez sąd innego państwa członkowskiego UE dotyczy osoby przebywającej na terytorium RP. Organem uprawnionym do wydawania ENA jest właściwy miejscowo sąd okręgowy (ten, w którego okręgu toczy się postępowanie przygotowawcze lub sądowe bądź w okręgu, którego wydano wyrok podlegający wykonaniu). Postanowienie sąd wydaje wyłącznie na wniosek prokuratora. Przesłanką

¹¹⁾ Zob. J. Trzcńska, *op. cit.*, s. 94-95.

¹²⁾ Por. M. Szwarc, *Warunki poprawnej implementacji dyrektyw w porządkach prawnych państw członkowskich w świetle prawa wspólnotowego*, „Przegląd Prawa Europejskiego” 2001, nr 1, s. 5 i nast.; B. Kurcz, *Dyrektywy Wspólnoty Europejskiej i ich implementacja do prawa krajowego*, Kraków 2004, s. 119 i nast.

¹³⁾ Dz. U. z 2004 r., nr 69, poz. 626.

¹⁴⁾ Ustawa z dnia 7 czerwca 1997 r. – *Kodeks postępowania karnego*, Dz. U. nr 89, poz. 555 ze zm.

faktyczną do wydania ENA jest podejrzenie, że osoba ścigana za przestępstwo popełnione na terytorium RP przebywa na terytorium innego państwa członkowskiego UE, zwanego państwem wykonania nakazu. Przedmiotowy zakres stosowania ENA reguluje art. 607b k.p.k. Sformułowano w nim dwie okoliczności wyłączające dopuszczalność wydania nakazu. Po pierwsze, taka okoliczność pojawia się w związku z prowadzonym przeciwko osobie postępowaniem karnym o przestępstwo zagrożone karą pozbawienia wolności do roku. Po drugie, nie można wydać postanowienia w sprawie ENA w celu wykonania kary pozbawienia wolności orzeczonej w wymiarze do 4 miesięcy albo innego środka polegającego na pozbawieniu wolności na czas nieprzekraczający 4 miesięcy. Wymogi formalne nakazu zostały określone w art. 607c k.p.k. Nakaz powinien zawierać: oznaczenie organu sądowego występującego o przekazanie (nazwa, adres, numer telefonu i telefaksu oraz adres poczty elektronicznej), datę i miejsce wydania nakazu, dane określające tożsamość i obywatelstwo osoby, której wniosek dotyczy oraz podstawy przekazania. W art. 607e k.p.k. starano się sformułować zasadę specjalności, jednak wprowadzenie pewnych ograniczeń doprowadziło do podważenia tej zasady. Zasada specjalności daje osobie wydanej pewność, że nie będzie mogła być pociągnięta do odpowiedzialności, skazana lub pozbawiona wolności za inne przestępstwo niż to, za które została wydana. Możliwość rezygnacji z zasady specjalności, przewidziana w art. 607e § 3 k.p.k. i oparta na zasadzie wzajemności sprawia, że osoba wydawana nie może być pewna, za jaki czyn zostanie pociągnięta do odpowiedzialności. Przepis art. 607j reguluje przypadek, w którym państwo wykonania nakazu przekazało osobę ściganą pod warunkiem, że wykonanie kary (środka) pozbawienia wolności nastąpi w tym państwie. Sąd właściwy do rozpoznania sprawy nie wszczyną w tej sytuacji postępowania wykonawczego, a niezwłocznie po uprawomocnieniu się orzeczenia wydaje postanowienie o przekazaniu skazanego do właściwego państwa członkowskiego. Procedura przekazania nie jest skomplikowana, jeśli znane jest miejsce pobytu osoby, której wniosek dotyczy. ENA przekazywany jest wtedy bezpośrednio do właściwego sądu państwa wykonania nakazu (art. 607d k.p.k.). Jeśli jednak miejsce pobytu osoby ściganej nie jest znane, kwestia przekazania ENA komplikuje się. Problemy te są skutkiem niepełnej implementacji Decyzji Ramowej w sprawie ENA – ustawa nowelizująca k.p.k. nie określa sposobu przekazania nakazu w tej sytuacji. Decyzja Ramowa natomiast w takim przypadku stwarza możliwość rejestracji w Systemie Informacyjnym Schengen (SIS): „organ sądowy wydający nakaz może w każdym przypadku zdecydować o umieszczeniu w SIS tzw. wezwania dotyczącego wnioskowanej osoby. Wezwanie umieszczone w SIS jest równoważne z wydaniem Europejskiego Nakazu Aresztowania”¹⁵⁾ Nie tylko niepełna implementacja postanowień Decyzji Ramowej uniemożliwiła Polsce korzystanie z tej metody. Przyczyną takiej sytuacji był również brak dostępu do SIS. Termin zaktualizowania SIS (konieczny ze względu na rozszerzenie 1 maja 2004 r. UE) oraz przystąpienia Polski do Systemu SIS pierwszej generacji zakończony został w 2008 roku. Z instytucją ENA związana jest także kwestia zaskarżalności postanowienia o jego wydaniu. Została ona pominięta przez ustawodawcę. W tej sprawie wypowiedział się natomiast Sąd Najwyższy. Przyjął on, że „na postanowienie sądu okręgowego w przedmiocie Europejskiego Nakazu Aresztowania, wydane na podstawie art. 607a k.p.k., zażalenie nie przysługuje”¹⁶⁾ Uznał, że postanowienia wydane na podstawie art. 607a k.p.k. nie można zaliczyć do kategorii postanowień „w przedmiocie środka zapobiegawczego”.

¹⁵⁾ T. Safjański, *Europejski nakaz aresztowania*, „Gazeta Policyjna” 2004, nr 47, s. 12.

¹⁶⁾ Uchwała SN z dnia 20 stycznia 2005 r. – I KZP 29/04, OSNKW 2005, nr 1, poz. 3.

SN stwierdził także, że „przepisy rozdziału 65a nie zawierają uregulowań, z których możliwe było wyprowadzenie wniosku, iż postanowienie w przedmiocie ENA jest równoznaczne z zastosowaniem lub niezastosowaniem środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania. Dla wydania ENA konieczne jest bowiem istnienie prawomocnej decyzji, na mocy której osoba ścigana ma być pozbawiona wolności. Postanowienie wydane na podstawie art. 607a k.p.k. jest zatem tylko wnioskiem o zastosowanie środka zapobiegawczego w państwie, w którym przebywa osoba ścigana”.¹⁷⁾ Nie oznacza to jednak, że osoba ścigana pozbawiona jest ochrony w postaci kontroli sądowej decyzji. Kontrola ta zapewniona jest w państwie wydania ENA poprzez możliwość zaskarżenia orzeczenia, na mocy którego osoba ścigana ma być pozbawiona wolności, a które było podstawą wydania nakazu. W państwie wykonania ENA tymczasowe aresztowanie zastosowane na okres trwania postępowania prowadzonego na podstawie nakazu wymaga decyzji sądowej, która również podlega zaskarżeniu zgodnie z prawem wewnętrznym. Ustawodawca przewidział możliwość zaskarżenia postanowienia o przekazaniu osoby (art. 607 l § 3 k.p.k.), nakazując odpowiednie stosowanie w tym względzie przepisu art. 252 k.p.k. Projekt ustawy zakładał niezaskarżalność postanowienia sądu o przekazaniu osoby ściganej, jednak doktryna prawna skrytykowała takie rozwiązanie jako sprzeczne z konstytucyjną zasadą dwuinstancyjności.¹⁸⁾ Ustawodawca uznał konieczność wprowadzenia możliwości zaskarżenia takiego postanowienia i w rezultacie przysługuje na nie zażalenie, które wnosi się w terminie 3 dni od ogłoszenia postanowienia (gdy nie zostało złożone oświadczenie o wyrażeniu zgody na przekazanie lub niestosowanie zasady specjalności – w terminie 7 dni).

Rozdział 65b k.p.k. dotyczy przypadków, kiedy państwa członkowskie UE występują do Polski z Europejskim Nakazem Aresztowania. Organami uprawnionymi do przyjmowania ENA są właściwe miejscowo prokuratury okręgowe. W przypadku otrzymania wniosku prokurator ma obowiązek tymczasowo aresztować osobę, której on dotyczy. W momencie aresztowania prokurator powiadamia osobę o treści ENA oraz o możliwości wyrażenia zgody przez tę osobę na jej przekazanie i na rezygnację ze stosowania w stosunku do niej zasady specjalności (art. 607k § 2 k.p.k.). Bezpośrednio po zatrzymaniu (w ciągu 48 godzin) osoba jest przesłuchiwana przez prokuratora, może skorzystać z pomocy prawnej (obrońca z wyboru lub z urzędu). Następnie, zgodnie z art. 607k § 2 k.p.k., prokurator wnosi sprawę do właściwego miejscowo sądu okręgowego. Sąd ten jest właściwy do wydania orzeczenia w przedmiocie przekazania. W tej kwestii oraz w przedmiocie tymczasowego aresztowania sąd orzeka na posiedzeniu, w którym mają prawo wziąć udział prokurator i obrońca (art. 607 l § 1 k.p.k.). Przed rozpoznaniem nakazu sąd ma obowiązek przesłuchać osobę ściganą, jeżeli państwo wydania nakazu zwróciło się z wnioskiem w tej sprawie (art. 607k § 5 k.p.k.). Aresztowany może wyrazić przed sądem wykonującym nakaz zgodę na przekazanie lub niestosowanie zasady specjalności. Oświadczenie w tym przedmiocie musi być wyrażone w sposób dobrowolny i świadomy i nie może być cofnięte. Jeżeli osoba aresztowana nie wyrazi zgody na przekazanie (wyłączenie zasady specjalności), to sąd wydaje postanowienie w przedmiocie przekazania w terminie 60 dni od dnia jej zatrzymania. W przypadku, gdy wyrazi zgodę, decyzja o przekazaniu powinna być wydana w terminie 10 dni

¹⁷⁾ A. Serzysko, *Europejski nakaz aresztowania (ENA)*, „Prokuratura i Prawo” 2005, nr 7-8, s. 77.

¹⁸⁾ P. Kruszyński, *O niektórych propozycjach rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny, Ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz ustawy – Kodeks wykroczeń*, „Prokuratura i Prawo” 2004, nr 2, s. 11.

od dnia złożenia przez tę osobę oświadczenia. W szczególnie uzasadnionych sytuacjach, gdy terminy te nie mogą być dotrzymane, istnieje możliwość ich wydłużenia o dalsze 30 dni. Jak już wspomniano postanowienie o przekazaniu może być zaskarżone. Zażalenie w tym przedmiocie wnosi się do sądu apelacyjnego. W art. 607n k.p.k. unormowano terminy przekazania. Osoba powinna być przekazana najpóźniej w ciągu 10 dni od uprawomocnienia się postanowienia. Jeżeli na skutek siły wyższej lub sytuacji zagrożenia życia termin ten nie zostanie dotrzymany, to osoba powinna być przekazana w ciągu 10 dni od nowo ustalonego terminu (art. 607n § 2 k.p.k.). Jeżeli państwo wydania nakazu nie przyjąłoby osoby, powinna być ona niezwłocznie zwolniona z aresztu (art. 607n § 3 k.p.k.).¹⁹⁾

Ustawa implementująca Decyzję Ramową wprowadziła do k.p.k. katalog podstaw odmowy wykonania Europejskiego Nakazu Aresztowania. Art. 607p k.p.k. przewiduje obligatoryjne przesłanki odmowy wykonania ENA, natomiast art. 607r i art. 607s k.p.k. wymienia sześć fakultatywnych przesłanek. Do przesłanek obligatoryjnych zalicza się m.in. sytuację, gdy w stosunku do osoby ściganej zapadło prawomocne orzeczenie o przekazaniu do innego państwa członkowskiego UE. Inne przesłanki to: przestępstwo, którego dotyczy ENA w wypadku jurysdykcji sądów polskich podlega darowaniu na mocy amnestii czy wystąpienie klauzuli antydyskryminacyjnej.²⁰⁾

W dniu 22 września 2006 r. Sejm uchwalił ustawę o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego.²¹⁾ Wprowadzenie zmian do k.p.k. stało się koniecznością po orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 kwietnia 2005 r., który stwierdził, że przepis art. 607 t § 1 k.p.k. pozwalający na przekazywanie własnych obywateli jest niezgodny z art. 55 ust. 1 Konstytucji RP. Niniejszy artykuł wyraźnie stanowił, że zakazana jest ekstradycja obywatela polskiego. Trybunał Konstytucyjny wskazał na potrzebę dokonania odpowiedniej nowelizacji art. 55 ust. 1 Konstytucji.²²⁾ Konsekwencją zmian konstytucyjnych była odpowiadająca im nowelizacja przepisów k.p.k. (art. 604, art. 607 p, art. 607 t, art. 607 w).

Europejski Nakaz Aresztowania a ekstradycja

W związku z implementacją decyzji ramowej do polskiego systemu prawnego pojawiła się kwestia zgodności przepisów dotyczących Europejskiego Nakazu Aresztowania z art. 55 ust. 1 Konstytucji RP, w którym to przepisie sformułowano zakaz ekstradycji obywatela polskiego.

Z powyższym zagadnieniem wiąże się problem charakteru prawnego Europejskiego Nakazu Aresztowania. Wśród przedstawicieli polskiej literatury przedmiotu daje się zauważyć podział w kwestii tego, czy ENA jest rodzajem ekstradycji, czy nowym, odmiennym środkiem prawnym. Zwolennicy pierwszego z wymienionych poglądów twierdzą, że ENA jest jedną z form ekstradycji.²³⁾ Podkreślają również odrębność „do-

¹⁹⁾ W kwestii procedury ENA por. A. Serzysko, *op. cit.*, s. 75-82.

²⁰⁾ S. Steinborn, *op. cit.*, s. 1153-1161.

²¹⁾ Ustawa z dnia 27 października 2006 r. o zmianie ustawy – *Kodeks postępowania karnego*, Dz. U. z 2006 r., nr 226, poz. 1647.

²²⁾ Zob. bliżej punkt 4 niniejszego opracowania.

²³⁾ Zob. M. Płachta, *Europejski nakaz aresztowania a ekstradycja*, „Jurysta” 2002, nr 11/12, s. 14-15; *Europejski nakaz aresztowania; kłopotliwa rewolucja w ekstradycji*, „Studia Europejskie” 2002, nr 3, s. 70-72; P. Winczorek, *Europejskie aresztowanie a polska konstytucja*, „Rzeczpospolita” z 17 listopada 2003, nr 267, s. C3.

starczenia” jako specjalnej procedury stosowanej w stosunkach pomiędzy państwem a Międzynarodowym Trybunałem Karnym, a nie we współpracy międzypaństwowej. Pojawia się również opinia, że „nieuprawnione i bezzasadne” jest określenie „przekazanie”, ponieważ ten termin odnosi się do przekazywania ściganych i ścigania, a nie, jak w przypadku ENA, osób poszukiwanych w celu przeprowadzenia przeciwko nim postępowania karnego lub wykonania orzeczonej kary (środka zabezpieczającego) pozbawienia wolności. Ponadto, ENA stosowany jest pomiędzy dwoma suwerennymi i równymi państwami. Zwolennicy tej koncepcji podkreślają, że traktowanie ENA jako nowego instrumentu prawnego wywołałoby poważne konsekwencje. Przykładowo art. 5 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka z 1950 roku, w myśl którego „nikt nie może być pozbawiony wolności, z wyjątkiem następujących przypadków i w trybie ustalonym przez prawo: (...) f) zgodnego z prawem zatrzymania lub aresztowania osoby, w celu zapobieżenia jej nielegalnemu wkroczeniu na terytorium państwa, lub osoby, przeciwko której toczy się postępowanie o wydalenie lub ekstradycję” ma zastosowanie do instytucji ekstradycji, określanej w języku angielskim mianem *extradition*. Gdyby uznano, że pojęcie *surrender* nie ma nic wspólnego z wymienioną w tym przepisie ekstradycją, to przepis ten nie miałby zastosowania do nowego środka prawnego, jakim jest Europejski Nakaz Aresztowania.²⁴⁾

Pomimo to, część doktryny wyraża pogląd, że ENA jest nowym środkiem prawnym, który ma zastąpić instytucję ekstradycji i który różni się od niej założeniami i uregulowaniami proceduralnymi.²⁵⁾ Autorzy ci twierdzą, że wskazuje na to użycie przez prawodawcę w decyzji ramowej terminu *surrender*, a nie *extradition*, co świadczy o nierównoznaczności i braku tożsamości obu tych pojęć. Podkreślają, że w sensie formalnym termin *surrender* oznacza „przekazanie”. Powołują się na preambułę decyzji ramowej dotyczącej ENA, której pkt 5 stanowi, iż: „między państwami członkowskimi należy znieść formalną procedurę ekstradycyjną w odniesieniu do osób próbujących uniknąć wymiaru sprawiedliwości po prawomocnym skazaniu (...) w celu uniknięcia złożoności i ryzyka opóźnień, właściwych obecnym procedurom ekstradycyjnym”.²⁶⁾ W myśl postanowień preambuły, „klasyczne formy współpracy, które do tego momentu dominowały między państwami członkowskimi, należy zastąpić systemem swobodnego przepływu decyzji sądowych w sprawach karnych (...) w obszarze wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości”. Punkt 11 preambuły podkreśla konieczność zastąpienia, funkcjonujących dotychczas w kontaktach między państwami członkowskimi, instrumentów ekstradycyjnych Europejskim Nakazem Aresztowania. Kolejny argument świadczący o odmienności i nowości ENA w stosunku do ekstradycji dotyczy organów, które są kompetentne do wydawania decyzji w sprawie obu instytucji. W przypadku ekstradycji w przedmiocie dopuszczalności opinii wydają sądy, ale decyzja ostateczna należy do organów administracyjnych, natomiast w wypadku „przekazania” stronami postępowania są bezpośrednio niezależne sądy państw członkowskich w ramach procedury

²⁴⁾ M. Płachta, R. Wieruszewski, *Z orzecznictwa TK – Dyskusja nad wyrokiem dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania, glosa III*, „Państwo i Prawo” 2005, nr 9, s. 120-121.

²⁵⁾ Por. P. Kruszyński, *Europejski nakaz aresztowania jako forma realizacji idei wzajemnej współpracy w zakresie wymiaru sprawiedliwości pomiędzy państwami Unii Europejskiej* [w:] A. Marek (red.), *Współczesne problemy procesu karnego i jego efektywności. Księga pamiątkowa prof. A. Bulsiewicza*, Toruń 2004, s. 191-200; A. Grzelak, F. Jasiński, *Przekazanie zamiast ekstradycji*, „Rzeczpospolita” z 4 listopada 2003, nr 257, s. C3; E. Piontek, *op. cit.*, s. 33-43.

²⁶⁾ J. Trzcińska, *op. cit.*, s. 94.

wzajemnego uznawania i wykonywania wydawanych przez nie postanowień”.²⁷⁾ Sprzyja to uproszczeniu i przyspieszeniu procedury wydania danej osoby. Należy podkreślić, iż w Europejskim Nakazie Aresztowania odstępiono od zasady podwójnej przestępności czynu. Oznacza to, że (zgodnie z art. 607w k.p.k.) przesłanką do zastosowania ENA jest uznanie danego czynu za przestępstwo w państwie wydania nakazu. Dodatkowym warunkiem jest zagrożenie tego czynu karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 3 lata. Wyłączenie zasady podwójnej przestępności dotyczy przestępstw z katalogu 32 czynów wymienionych w art. 607w k.p.k.²⁸⁾ W porównaniu do ekstradycji, skrócono terminy wydania decyzji o przekazaniu i wydaniu osoby ściganej oraz zniesiono dwie przeszkody – obywatelstwo ściganego i polityczny charakter przestępstwa. W doktrynie zaznacza się także fakt, że ekstradycja jest instytucją prawa międzynarodowego publicznego, natomiast ENA jest stosowana na gruncie prawa unijnego. Wydanie na podstawie Europejskiego Nakazu Aresztowania może nastąpić tylko do jednego z państw członkowskich UE. Ekstradycja pozostanie natomiast podstawowym narzędziem walki z przestępczością zorganizowaną i współpracy w sprawach karnych w stosunkach zewnętrznych Unii Europejskiej. Różnica między tymi środkami prawnymi wynika także z faktu, że ekstradycja ma z definicji charakter wydania ostatecznego, podczas gdy na podstawie ENA jest to czasowe przekazanie danej osoby wymiarowi sprawiedliwości wnioskującego państwa członkowskiego.

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego w sprawie Europejskiego Nakazu Aresztowania

Istnienie dwóch przeciwstawnych stanowisk na temat istoty i charakteru ENA jest podłożem sporu na tle zgodności uregulowań dotyczących tego instrumentu prawnego z przepisami Konstytucji RP. Przedstawiciele doktryny stojący na stanowisku uznania ENA za formę ekstradycji twierdzą, że wdrożenie tej instytucji do polskiego systemu prawnego powinno być poprzedzone zmianą Konstytucji RP.²⁹⁾ Do nowelizacji ustawy zasadniczej wówczas nie doszło i w rezultacie wystąpiła niezgodność przepisów ustawy implementującej decyzję ramową z unormowaniami konstytucyjnymi. Zwolennicy koncepcji, która uznaje ENA za zupełnie nowy środek prawny utrzymują, iż przepisy odnoszące się do tej instytucji są zgodne z Konstytucją.

W powyższej kwestii wypowiedział się Trybunał Konstytucyjny (TK) w wyroku z 27 kwietnia 2005 roku.³⁰⁾ Przedmiotem postępowania przed TK było pytanie prawne skierowane przez Sąd Okręgowy w Gdańsku. Do sądu został przesłany Europejski Nakaz Aresztowania, w którym władze holenderskie wnosiły o przekazanie obywatelki polskiej, Marii D. w celu przeprowadzenia przeciwko niej postępowania karnego. Sąd okręgowy miał wątpliwości, czy przepis art. 607t k.p.k., zezwalający na przekazanie obywatela polskiego do państwa członkowskiego UE, jest zgodny z art. 55 Konstytucji

²⁷⁾ Zob. W. Sokolewicz, *Opinia prawna o projekcie – datowanym 24 czerwca 2003 roku – ustawy o zmianie ustawy – kodeks karny oraz ustawy – Kodeks postępowania karnego sporządzona 3 lipca 2003 roku*, www.sejm.gov.pl

²⁸⁾ Szerzej S. Steinborn, *Europejski nakaz aresztowania – kilka uwag o implementacji zasad ogólnych w polskim Kodeksie postępowania karnego*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2005, tom XIV, s. 1149-1153; A. Serzysko, *op. cit.*, s. 76.

²⁹⁾ M. Płachta, *To samo inaczej nazwane*, „Rzeczpospolita” z 14 października 2003, nr 240, s. C3.

³⁰⁾ Wyrok TK w sprawie europejskiego nakazu aresztowania, Z.U. 2005/4A/42, Dz. U. nr 77, poz. 680, P 1/05.

RP, zakazującym ekstradycji polskich obywateli. Nie miał także pewności, czy przekazanie występujące w rozdziale 65a k.p.k. jest tożsame z ekstradycją.

Trybunał Konstytucyjny orzekł, że:

„I. Art. 607t § 1 ustawy z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. nr 89. poz. 555 ze zm.) w zakresie, w jakim zezwala na przekazanie obywatela polskiego do państwa członkowskiego Unii Europejskiej na podstawie Europejskiego Nakazu Aresztowania, jest niezgodny z art. 55 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

II. przepis wskazany w części I traci moc z upływem 18 miesięcy od dnia ogłoszenia”.

W uzasadnieniu do wyroku Trybunał Konstytucyjny poruszył wiele wątków, m.in. kwestie: związku między Europejskim Nakazem Aresztowania a ekstradycją, obywatelstwa europejskiego, miejsca decyzji ramowych w porządku wewnętrznym Polski, zobowiązań międzynarodowych Polski, skutków wyroku.

Zgodnie z przedstawioną tezą wyroku należy uznać, że Trybunał stoi na takim stanowisku, jak zwolennicy traktowania ENA jako formy ekstradycji. W uzasadnieniu argumentuje, że „skoro sensem (rdzeniem) ekstradycji jest wydanie obcemu państwu osoby ściganej albo skazanej, w celu przeprowadzenia przeciw niej postępowania karnego lub wykonania orzeczonej co do niej kary, to przekazanie osoby ściganej ENA w celu przeprowadzenia przeciwko niej, na terytorium innego państwa członkowskiego UE, postępowania karnego lub wykonania orzeczonej kary pozbawienia wolności albo innego środka polegającego na pozbawieniu wolności musi być uznane za jej odmianę”. Zwolennicy tej tezy podkreślają, że Trybunał nie znalazł ani przedmiotowych, ani podmiotowych możliwości stwierdzenia, że kodeksowe „przekazanie” różni się od konstytucyjnej „ekstradycji”.³¹⁾ Antagoniści formułują zarzut, że procedury w przypadku obu instytucji różnią się znacznie, w związku z czym nie może być mowy o tożsamości tych instytucji. Utrzymują, że fakt przemilczenia w Konstytucji „przekazania” obywatela polskiego pozwala uznać przekazanie takiego obywatela w ramach ENA za prawnie dopuszczalne. W ramach aspektu podmiotowego Trybunał rozważył charakter obywatelstwa europejskiego i jego wpływ na obywatelstwo narodowe. W rezultacie tych rozważań stwierdził, iż posiadanie obywatelstwa europejskiego w żadnej mierze nie ogranicza praw obywateli polskich wynikających z art. 55 Konstytucji. Nie ma bowiem podstaw prawnych do uznania, że obywatelstwo narodowe ma charakter wtórny wobec europejskiego. Okoliczność uzyskania przez obywateli polskich obywatelstwa Unii uznał za argument wyłączenia, poprzez zmianę art. 55 ust. 1 Konstytucji, zakazu ekstradycji obywateli polskich do państw członkowskich. Sprzeciwił się ograniczaniu zakresu art. 55 Konstytucji w drodze wykładni dynamicznej. Trybunał stwierdził, że istotą zakazu ekstradycji jest zapewnienie obywatelowi polskiemu prawa do podlegania wyłącznie jurysdykcji sądu polskiego. Przekazanie obywatela polskiego na podstawie ENA stanowiłoby zatem naruszenie istoty tego prawa, co jest niedopuszczalne w świetle art. 31 Konstytucji. Konstytucyjny zakaz ekstradycji ma charakter absolutny, a wynikające z niego prawo podmiotowe nie może podlegać żadnym ograniczeniom. Krytycy wyroku odpowiadają, że należałoby zatem wyłączyć np. jurysdykcję Europejskiego Trybunału Praw Człowieka czy Międzynarodowego Trybunału Karnego. Zarzucają, że TK ignoruje w ten sposób istotny element integracji europejskiej – budowę obszaru wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. Utrudnia bowiem współpracę pomiędzy sądami państw członkowskich oraz usuwanie barier w obrocie prawnym.

³¹⁾ M. Płachta, R. Wieruszewski, *Z orzecznictwa TK...*, s. 121-122.

Zwolennicy podkreślają słuszność wyrażonego przez TK poglądu, iż: „pojęcia konstytucyjne mają charakter autonomiczny wobec obowiązującego ustawodawstwa. Oznacza to, że znaczenie poszczególnych terminów przyjęte w ustawach nie może przesądzać o sposobie interpretacji przepisów konstytucyjnych (...). Przeciwnie, to normy konstytucyjne winny narzucać sposób i kierunek wykładni przepisów innych ustaw”. Twierdzą w związku z tym, że zasada praworządności wymaga, aby regulacje ustawowe pozostawały w zgodzie z postanowieniami Konstytucji.

Opowiadając się za przychylnością procesowi integracji europejskiej i współpracy między państwami członkowskimi, wskazują, że te zjawiska nie mogą „oznaczać całkowitej relatywizacji postanowień Konstytucji RP”.³²⁾ Podkreślają również, że fakt wydania ustawy w celu implementacji pochodnego prawa unijnego nie gwarantuje materialnej zgodności tej ustawy z przepisami konstytucyjnymi. Krytycy wyroku zarzucają natomiast Trybunałowi, że całkowicie pominął aspekt oddziaływania prawa unijnego na prawo wewnętrzne. TK stwierdził, iż jego podstawową funkcją ustrojową jest badanie zgodności aktów normatywnych z Konstytucją. Z tego obowiązku nie jest zwolniony także w przypadku, gdy zarzut niekonstytucyjności dotyczy zakresu ustawy, który ma na celu implementację prawa unijnego. Staje na stanowisku, że „obowiązek prounijnej wykładni prawa krajowego ma swoje granice”, które zostały wskazane przez sam Europejski Trybunał Sprawiedliwości (ETS), „kiedy to jej skutkiem byłoby pogorszenie położenia jednostek, a zwłaszcza wprowadzenie lub zaostrzenie odpowiedzialności karnej”. Sytuację przekazania na podstawie ENA, w przypadku gdy dany czyn nie jest przestępstwem według prawa polskiego, uznaje za mogącą doprowadzić do pogorszenia położenia podejrzanego. Dalsze stwierdzenie ujawnia jednak brak konsekwencji ze strony Trybunału. Wyraża on bowiem pogląd o istnieniu pomiędzy Polską a pozostałymi członkami UE wspólnoty zasad ustrojowych zapewniających sprawiedliwy proces przed niezawisłym sądem.³³⁾ Może to świadczyć o tym, że TK zapomina o prawnych skutkach przystąpienia Polski do UE, a przede wszystkim o przyjęciu założenia, że ustawodawstwa pozostałych państw członkowskich w równym stopniu jak prawo polskie zapewniają przestrzeganie podstawowych gwarancji i praw procesowych.

Odpowiadając na pytanie prawne zadane przez gdański sąd okręgowy, Trybunał nie znalazł jeszcze wyroku ETS w sprawie Marii Pupino.³⁴⁾ Właśnie to orzeczenie rozwiązało wszelkie wątpliwości, czy zasada prounijnej wykładni dotyczy także III filaru UE. ETS wyraźnie i bezdyskusyjnie uznał, że zasada zgodnej wykładni obowiązuje również w przypadku decyzji ramowych przyjętych na podstawie tytułu VI Traktatu ustanawiającego Unię Europejską. Sąd dokonujący wykładni ma obowiązek, na ile to możliwe, zinterpretować prawo w świetle treści i celów danej decyzji ramowej. Obowiązek ten podlega ograniczeniom wynikającym z zasady pewności prawa i niedziałania prawa wstecz. Według ETS zasady te są barierą dla wykładni prowadzącej do zaostrzenia odpowiedzialności karnej osób naruszających przepisy prawa karnego.

Mimo, iż w orzeczeniu w sprawie ENA Trybunał Konstytucyjny dostrzegł obowiązek wykładni prounijnej, to uznał, że nie ma możliwości jej zastosowania. Krytycy zauważają, że nie odniósł się do postanowień samej Decyzji Ramowej w sprawie ENA.³⁵⁾

³²⁾ Ibidem, s. 117-118.

³³⁾ A. Grzelak, *Europejski nakaz aresztowania – orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z punktu widzenia prawa Unii Europejskiej*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2005, nr 2, s.27.

³⁴⁾ Orzeczenie ETS w sprawie M. Pupino z 16 czerwca 2005 r., C-105/03, Zb. Orz. 2005, s. I-5285.

³⁵⁾ Szerzej A. Grzelak, *op. cit.*, s. 27.

Trybunał Konstytucyjny wykorzystał, przyznane mu w art. 190 ust. 3 Konstytucji, prawo do odroczenia skutków wyroku. Druga część tezy stanowi, że zakwestionowane unormowanie prawne traci moc po upływie 18 miesięcy od ogłoszenia sentencji w Dzienniku Ustaw. Zdaniem przeciwników wydanego wyroku, orzeczenie to osłabiło konstytucyjną gwarancję wynikającą z art. 55 Konstytucji.³⁶⁾ Zwolennicy tego rozwiązania wskazują, że „zostało ono podyktowane troską o nieprzerwane wykonywanie obowiązków Polski wynikających z jej członkostwa w UE, ze względu na konstytucyjny nakaz przestrzegania prawa międzynarodowego wiążącego RP”.³⁷⁾ Wskutek orzeczenia powstały dwie możliwości: uchylenie zakazu ekstradycji z Konstytucji lub rezygnacja ze stosowania Europejskiego Nakazu Aresztowania.³⁸⁾ Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego zapewnienie możliwości funkcjonowania Europejskiego Nakazu Aresztowania powinno być priorytetem dla polskiego prawodawcy. Brak stosownych zmian z jego strony w okresie wyznaczonym przez TK oznaczałby naruszenie obowiązku przestrzegania przez Polskę prawa międzynarodowego oraz rodził poważne konsekwencje na gruncie prawa unijnego.³⁹⁾ Słusznym rozwiązaniem zatem była zmiana postanowień ustawy zasadniczej. W dniu 8 września 2006 roku⁴⁰⁾ Sejm uchwalił pierwszą od dziewięciu lat poprawkę do Konstytucji z 1997 roku, która umożliwia stosowanie w Polsce ENA. Przyjęta regulacja przewiduje przekazywanie w trybie ENA obywateli polskich organom sądowym innych państw członkowskich UE (także Międzynarodowemu Trybunałowi Karnemu), pod warunkiem, że popełniony przez nich czyn stanowi przestępstwo w świetle prawa polskiego lub stanowiłby przestępstwo w świetle tego prawa, gdyby był popełniony na polskim terytorium, zarówno w czasie jego popełnienia jak i złożenia wniosku. A zatem wprowadzono w Polsce zasadę tzw. podwójnej karalności, jako przesłankę wykonania ENA, gdy chodzi o obywateli polskich. Rozwiązanie to słusznie krytykowano w literaturze jako między innymi naruszające cel i istotę decyzji ramowej.⁴¹⁾ Ponadto polski prawodawca zdecydował o uzależnieniu dopuszczalności przekazania obywatela polskiego w tym trybie od tego, czy czyn popełniony został poza terytorium RP (art. 55 ust. 1 pkt 1 Konstytucji RP)⁴²⁾ co może powodować nieuzasadnione zróżnicowanie sytuacji obywatela polskiego i innej osoby ściganej w trybie ENA z punktu widzenia stosowanych wobec tych osób przesłanek dopuszczalności przekazania. Nowo przyjęte

³⁶⁾ Szerzej P. Hofmański, *Z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego – dyskusja w związku z wyrokiem dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania, glosa II*, „Państwo i Prawo” 2005, nr 9, s. 115.

³⁷⁾ Zob. B. Banaszkiewicz, *Prawo polskie a prawo Unii Europejskiej w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2005, nr 3, s. 54.

³⁸⁾ Zob. P. Winczorek, *Bez kontrowersji*, „Rzeczpospolita z 17 maja 2006 r.”, nr 114, s. 10.

³⁹⁾ Szerzej o konsekwencjach wyroku TK w sferze zobowiązań międzynarodowych A. Grzelak, *Europejski nakaz aresztowania...*, s. 30-31; B. Banaszkiewicz, *op. cit.*, s. 53-54.

⁴⁰⁾ Ustawa z dnia 8 września 2006 r. o zmianie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, Dz. U. z 2006 r., nr 200, poz. 1471.

⁴¹⁾ Zob. A. Górski, A. Sakowicz, *Europejski nakaz aresztowania wymusił zmiany w Konstytucji*, „Rzeczpospolita” z 26 października 2006, nr 3977, s. C2; *Na przekór prawu UE. Implementacja europejskiego nakazu aresztowania*, „Analizy natolińskie” 2006, nr 7(11), www.natolin.edu.pl; K. Malinowska-Krutul, *Ekstradycja a przekazanie w ramach europejskiego nakazu aresztowania*, „Prokuratura i Prawo” 2007, nr 6, s. 112; B. Nita, *Europejski nakaz aresztowania- europeizacja prawa karnego a standardy konstytucyjne państw członkowskich UE*, „Państwo i Prawo” 2007, z. 5, s. 67.

⁴²⁾ Także to rozwiązanie nie ma precedensu w UE, a w praktyce prowadzić może do odstąpienia od zobowiązań Polski w jeszcze większym stopniu niż przesłanka o podwójnej karalności odniesiona do obywateli polskich.

rozwiązania są nie do pogodzenia z prawem unijnym – Decyzją Ramową - jak również z art. 2 i 34 ust. 2b Traktatu o Unii Europejskiej oraz art. 2 Traktatu Akcesyjnego.⁴³⁾ Ekstradycja – przekazanie w trybie ENA będzie także zakazane w stosunku do osoby podejrzanej o popełnienie – bez użycia przemocy – przestępstwa z przyczyn politycznych, a także w sytuacji gdy jej dokonanie, będzie naruszać wolność i prawa człowieka i obywatela - art. 55 ust. 4 Konstytucji RP i art. 607 § 1 pkt. 5 k.p.k..⁴⁴⁾ Także to zastrzeżenie narusza zobowiązania międzynarodowe oraz zasadę wzajemnego zaufania.

Po wejściu w życie przyjętego przez Sejm rozwiązania kolejna zmiana art. 55 Konstytucji RP wydaje się więc nieunikniona. Pozostaje mieć jedynie nadzieję, że kolejna ingerencja w tekst najważniejszego aktu prawodawczego będzie przeprowadzona w sposób racjonalny i zgodny z wiążącymi Polskę zasadami prawa międzynarodowego oraz wspólnotowego.

Uwagi końcowe.

Europejski Nakaz Aresztowania ustanowiony na mocy Decyzji Ramowej Rady z dnia 13 czerwca 2002 roku w sprawie Europejskiego Nakazu Aresztowania jest „pierwszym konkretnym środkiem w dziedzinie prawa karnego wprowadzającym zasadę wzajemnego uznawania orzeczeń w sprawach karnych (także orzeczeń skazujących) w stosunkach między państwami członkowskimi UE. Tym samym stanowi podstawę unijnej współpracy sądowej”.⁴⁵⁾ W kontekście szerokiej integracji państw członkowskich, przejawiającej się w swobodzie przepływu osób w ramach UE jest instytucją niezwykle potrzebną. ENA ma szansę stać się środkiem efektywnej walki ze zorganizowaną przestępczością oraz prostszym i szybszym narzędziem w stosunku do dotychczas stosowanych unijnych procedur karnych. Niewątpliwie konieczne jest dalsze usprawnianie procedur, traktowanie „bardziej serio” zasady wzajemnego uznawania i wzmocnienie wzajemnego zaufania między państwami członkowskimi UE. Należy podkreślić także, iż ENA, podobnie jak i wszystkie inne instrumenty współpracy w sprawach karnych, zwiększać będzie swoją efektywność w miarę wzajemnego zbliżania porządków prawnych państw członkowskich w zakresie harmonizacji prawa karnego materialnego i procesowego.

⁴³⁾ Traktat o przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej (tzw. Traktat akcesyjny) podpisany został w dniu 16 kwietnia 2003 r. w Atenach (wszedł w życie 1 maja 2004 r.); Tekst traktatu akcesyjnego w języku polskim: J. Barcz, A. Michoński (wybór i opracowanie), *Traktat Akcesyjny – traktaty stanowiące podstawę Unii – Prawo polskie – Dokumenty*, Warszawa 2003, s. 139 i nast.; (Dz. U. z 2004 r. nr 90, poz. 864).

⁴⁴⁾ Zapis ten wprowadzony został do polskiego kodeksu postępowania karnego nowelą z dnia 27 października 2006 r.

⁴⁵⁾ T. Safjański, *op. cit.*